

Adroddiad Blynyddol Safonau'r Gymraeg Awst 2021 – Gorffennaf 2022

Rhagymadrodd

Mae'r adroddiad hwn yn adrodd ar y cyfnod o **1 Awst 2021** hyd **31 Gorffennaf 2022**.

Ers 1 Ebrill 2018, mae Prifysgolion yng Nghymru yn ddarostyngedig i Reoliadau Safonau'r Gymraeg (rhif 6) 2017 a sefydlwyd o dan Fesur y Gymraeg (Cymru) 2011.

Mae Safonau'r Gymraeg yn egluro sut y mae disgwyl i'r Brifysgol ddarparu gwasanaethau penodol drwy gyfrwng y Gymraeg gan sicrhau nad yw'r Gymraeg yn cael ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg. Rhaid i brifysgolion gyhoeddi Adroddiad Blynyddol ar eu cydymffurfiaeth â'r Safonau.

Yn unol â gofynion y Safonau, mae'r adroddiad blynyddol yn nodi'r modd i ni gydymffurfio â'r Safonau'r Gymraeg, ac yn cynnwys y wybodaeth ofynnol isod.

- **Cydymffurfiaeth â'r Safonau**

Sut mae'r Brifysgol wedi cydymffurfio â'r safonau cyflenwi gwasanaeth, safonau polisi a safonau gweithredu yn ystod y flwyddyn.

- **Sgiliau Cymraeg y Gweithlu**

Nifer y cyflogeion sy'n meddu ar sgiliau yn y Gymraeg ar ddiwedd y flwyddyn o dan sylw.

- **Hyfforddiant**

Nifer yr aelodau o staff a fynychodd gyrsgiau hyfforddi yn y Gymraeg yn ystod y flwyddyn; ac os cynigiwyd fersiwn Gymraeg o gwrs yn ystod y flwyddyn, y ganran o gyfanswm nifer y staff a fynychodd fersiwn Gymraeg y cwrs.

- **Swyddi**

Nifer y swyddi newydd a'r swyddi gwag a hysbysebwyd yn ystod y flwyddyn lle gofynnwyd —

- bod sgiliau yn y Gymraeg yn hanfodol,
- bod angen dysgu sgiliau yn y Gymraeg pan benodir i'r swydd,
- bod sgiliau yn y Gymraeg yn ddymunol, neu
- nad oedd sgiliau yn y Gymraeg yn angenrheidiol,

- **Cwynion**

Nifer y cwynion a dderbyniwyd yn ystod y flwyddyn yn ymwneud â chydymffurfio â'r safonau cyflenwi gwasanaeth, safonau polisi a safonau gweithredu.

Cymeradwywyd yr adroddiad hwn gan Gyngor y Brifysgol i'w gyhoeddi ar ein gwefan www.aber.ac.uk/cy/cgg

Mae **atodiad 1** yn cynnwys disgrifiad o'r lefelau sgiliau Cymraeg (A0 - C2) a chyfeirir atynt yn yr adroddiad, ac **atodiad 2** yn cynnwys disgrifiad o'r lefelau Dysgu Cymraeg (Mynediad – Hyfedredd).

Datblygiadau 2021-22

Is-gynllun y Gymraeg a'i Diwylliant 2019-2023

Dyma drydedd flwyddyn gweithredu [Is-gynllun y Gymraeg a'i Diwylliant 2019-2023](#).

Pwrpas yr Is-gynllun yw amlygu'r prif weithgareddau sy'n gwneud Prifysgol Aberystwyth yn sefydliad dwyieithog uchelgeisiol, sy'n galluogi ac yn hyrwyddo defnydd o'r Gymraeg.

Yn ystod 2021-22 trefnwyd gweithgareddau i hybu'r Gymraeg fel rhan o ddatblygiadau'r Brifysgol yn 150 yn 2022. Cafwyd fenter ar y cyd ag Urdd Gobaith Cymru i lunio'r Neges Heddwch ac Ewyllys Da, gyda grŵp o fyfyrwyr y Brifysgol yn cymryd rhan mewn gweithdai i greu'r neges. Lansiodd y neges yng nghwmni'r Prif Weinidog a'r Is-Ganghellor yng Nghanolfan Heddwch Nobel yn Oslo ar 18 Mai 2022, gan ddod â sylw amlwg i gyfraniad myfyrwyr y Brifysgol.

Cynhaliwyd arolwg defnydd iaith i staff (Hydref 2021), a bu adrannau Gwasanaethau Proffesiynol y Brifysgol yn parhau i weithredu amcanion eu 'cynlluniau iaith' er mwyn cyrraedd y nod deul o hyrwyddo defnyddio'r iaith ac o hybu cydymffurfiaeth â gofynion y Safonau.

Strategaeth Darpariaeth Academaidd Cyfrwng Cymraeg

Yn ystod y flwyddyn bu'r gwaith o ddatblygu Strategaeth yn mynd rhagddo mewn ymgynghoriad â rhan-ddeiliaid allweddol gan gynnwys Gweithrediaeth y Brifysgol, aelodau'r Cyngor, myfyrwyr a staff y Brifysgol, a changen y Brifysgol o'r Coleg Cymraeg Cenedlaethol. Bydd y Strategaeth derfynol yn cael ei chyflwyno i'r Weithrediaeth a'r Cyngor erbyn diwedd Medi 2022.

Gwobrau Hybu'r Gymraeg 2021

Cyhoeddwyd [Gwobrau Hybu'r Gymraeg Prifysgol Aberystwyth](#) yn dilyn Diwrnod Shwmae Su'Mae ym mis Hydref 2021. Oherwydd cyfyngiadau COVID ar y pryd cyhoeddwyd fideo i ddathlu'r enillwyr.

Yn ddysgwyr ac yn siaradwyr iaith gyntaf, yn fyfyrwyr ac yn staff, cafodd pedwar enillydd eu dewis ar gyfer y gwobrau canlynol:

- **Dysgwr Disglair (Staff)** – Kate Wright
- **Hyrwyddo'r Gymraeg yn y Gweithle** – Annette Edwards
- **Astudio Trwy'r Gymraeg** – Llŷr Tomos
- **Pencampwr y Gymraeg (Myfyriwr)** – Elen Roach

Derbyniodd yr enillwyr englyn personol gan Eurig Salisbury a Mererid Hopwood o Adran y Gymraeg ac Astudiaethau Celtaidd.

<https://www.aber.ac.uk/cy/cgg/welsh-language-awards/>

<https://www.cambrian-news.co.uk/news/education/awards-for-contribution-to-welsh-language-at-university-114482>

Arolwg Defnydd Iaith Staff Prifysgol Aberystwyth

Ym mis Hydref 2021 cynhaliodd y Brifysgol arolwg i'w staff ar ddefnydd y Gymraeg. Rydym yn cynnal yr arolwg bob dwy flynedd yn unol â unol â Pholisi'r Brifysgol ar Defnyddio'r Gymraeg yn fewnol. Pwrpas yr arolwg yw:

- Mesur defnydd y Gymraeg.
- Adnabod arferion iaith ymhlith staff y Brifysgol.
- Ein Cynorthwyo i gynllunio gweithgareddau i hybu defnydd y Gymraeg yn fewnol.
- Adnabod anghenion hyfforddiant.
- Mesur cynnydd yn erbyn targedau Polisi'r Brifysgol ar ddefnyddio'r Gymraeg yn fewnol.

Derbyniwyd cyfanswm o **317** o atebion i'r arolwg (16.3% o holl staff y Brifysgol ar 30 Medi 2021). Roedd prif ganlyniadau'r arolwg yn dangos fod

- **80.9%** o siaradwyr Cymraeg rhugl (lefelau B2-C2) yn siarad Cymraeg bob dydd/bron bob dydd, gyda **89.7%** yn siarad Cymraeg yn wythnosol.
- **15.2%** o'r rheini â sgiliau Cymraeg (lefelau A1-B1) yn siarad Cymraeg bob dydd/bron bob dydd, gyda **44%** yn siarad Cymraeg yn wythnosol

Cafwyd ymateb cadarnhaol gan staff i'r datganiadau isod a gwelwyd cynnydd o'i gymharu â'r arolwg staff diwethaf yn 2019. Dangosai'r canlyniadau fod y mwyafrif llethol o staff yn teimlo fod y Brifysgol yn cefnogi'r Gymraeg a'n cefnogi eu defnydd o'r Gymraeg.

- ***Mae'r Brifysgol fel sefydliad yn fy nghefnogi i ddefnyddio fy sgiliau Cymraeg yn y gwaith.***
78% yn cytuno neu cytuno'n gryf â'r datganiad sy'n gynnydd o +8.1% o'i gymharu â 2019.
- ***Mae'r Brifysgol yn cefnogi defnyddio'r Gymraeg ar draws y sefydliad.***
91.1% yn cytuno neu cytuno'n gryf â'r datganiad sy'n gynnydd o 4.2% o'i gymharu â 2019.
- ***Mae fy nghydweithwyr yn fy nghefnogi i ddefnyddio fy sgiliau Cymraeg yn y gwaith.***

70.5% yn cytuno neu'n cytuno'n gryf â'r datganiad sy'n gynydd o 5% o'i gymharu â 2019.

- ***Mae gen i ddealltwriaeth dda o Bolisi Dwyieithrwydd y Brifysgol a sut mae'n effeithio ar fy ngwaith.***

89.2% yn cytuno neu'n cytuno'n gryf gyda'r datganiad sy'n gynydd o 3.3% o'i gymharu â 2019.

Un o'r cwestiynau holwyd yn yr arolwg oedd effaith y cyfnod clo ar gyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg. Pan cynhaliwyd yr arolwg, roedd reoliadau iechyd cenedlaethol yn weithredol ac roedd nifer o'r gweithlu wedi bod yn gweithio o adref ers mis Mawrth 2020. Er bod y mwyafrif o'r ymatebion yn nodi na fu newid, roedd nifer yn nodi fod llai o gyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg ers gweithio o adref, ac roedd sawl sylw yn yr arolwg hefyd yn ategu hyn. Yn ystod 2022-23, drwy gynllun gweithredu, byddwn yn mynd ati i gynyddu'r cyfleoedd hynny i staff wrth iddynt ddychwelyd i weithio ar y campws.

Effaith y Cyfnod Clo – Cyfleoedd i Ddefnyddio'r Gymraeg

	Mwy o Gyfleoedd	Dim Newid	Llai o Gyfleoedd
A1-A2-B1	16%	46%	38%
B2-C1-C2	4%	63%	32%

Ysgoloriaethau

Ailwampwyd Ysgoloriaethau Astudio drwy'r Gymraeg y Brifysgol, gyda myfyrwyr yn derbyn £200 am astudio 5 credyd drwy'r Gymraeg gyda £50 yn ychwanegol ar gyfer bob 20 credyd cyfrwng Cymraeg ar ben hynny, hyd at uchafswm o £400.

Cynhaliwyd cyfres o ddigwyddiadau wyneb yn wyneb yn ystod y flwyddyn i farchnata ysgoloriaethau'r Brifysgol a'r Coleg Cymraeg Cenedlaethol. Cynhaliwyd tair sgwrs i ddarpar ymgeiswyr ym mhob diwrnod agored ynghyd â sgysiau yn ystod y diwrnodau ymweld. Cafwyd nifer da o geisiadau gan fyfyrwyr y Brifysgol am Ysgoloriaethau Cymhellant y Coleg Cymraeg Cenedlaethol ac enillodd 5 o fyfyrwyr Prif Ysgoloriaethau'r Coleg.

Darpariaeth newydd Milfeddygaeth

Croesawyd myfyrwyr cyntaf y cyrsiau milfeddygaeth ym Medi 2021, cyrsiau sy'n cynnwys sy'n cynnig darpariaeth cyfrwng Cymraeg am y tro cyntaf yn y maes.

Darpariaeth Nyrsio Newydd

Yn ystod 2021-22 dyfarnodd Addysg a Gwellu Iechyd Cymru gytundeb i Brifysgol Aberystwyth i hyfforddi nyrsys oedolion ac iechyd meddwl. Caiff y myfyrwyr sy'n astudio ar gyfer y graddau newydd o fis Medi 2022 ymlaen gyfle i ddilyn hyd at hanner eu cwrs drwy gyfrwng y Gymraeg. Bydd y cynlluniau hyn yn gwneud cyfraniad pwysig nid yn unig i'n myfyrwyr ond at wella darpariaeth cyfrwng Cymraeg yn y meysydd hyn

yn lleol a thu hwnt. Bydd myfyrwyr cyntaf y graddau nyrsio yn dechrau ym mis Medi 2022.

Sesiynau Hyfforddiant Newydd 'Deall Gofynion Safonau'r Gymraeg'

Cynhaliwyd cyfres o sesiynau hyfforddiant i staff yn ystod y flwyddyn yn canolbwyntio ar weithredu a deall gofynion Safonau'r Gymraeg. Lansiodd y sesiynau ar ddiwrnod hawliau (7 Rhagfyr 2021) a cynhaliwyd 4 sesiwn yn ystod y flwyddyn i godi ymwybyddiaeth staff newydd a'r rheini sy'n rheoli timau rheng-flaen o ofynion y Safonau ac i ymrwymiadau'r Brifysgol i ddarparu gwasanaethau dwyieithog i fyfyrwyr ac i staff.

Sesiynau Sgwrsio

Fel rhan o'r arlwy i gefnogi staff sy'n dysgu Cymraeg darparwyd sesiynau sgwrsio rheolaidd yn ystod y flwyddyn dros Zoom. Lansiodd amserlen o sesiynau sgwrsio rheolaidd i staff yng Nghanolfan y Celfyddydau ar 24 Mehefin 2022 gan y tîm Dysgu Cymraeg ar y cyd gyda Chanolfan Gwasanaethau'r Gymraeg.

Cynllun Mentora

Gweithredir Gynllun Mentora sy'n galluogi staff sy'n mynychu'r Cyrsiau Cymraeg Gwaith i gwrdd â mentor yn rheolaidd i ymarfer sgwrsio yn Gymraeg er mwyn datblygu hyder i ddefnyddio'r Gymraeg. Mae rhai o'r dysgwyr sydd ar lefelau Uwch hefyd yn fentoriaid i'r dysgwyr ar lefelau is.

Cydymffurfio â Safonau'r Gymraeg

Trefniadau Cydymffurfio

Yn unol â'r Safonau, mae gan y Brifysgol ddogfen sy'n egluro'r camau yr ydym wedi cymryd i gydymffurfio â'r holl safonau - [Trefniadau Goruchwylio Safonau'r Gymraeg](#)

Yn ystod 2021-22, bu adrannau Gwasanaethau proffesiynol yn parhau i weithredu eu cynlluniau iaith a'r amcanion gytunwyd yn wreiddiol yn 2020-21 er mwyn hybu'r Gymraeg a sicrhau cydymffurfiaeth â'r Safonau. Caiff y cynlluniau eu hadolygu'n flynyddol ac mae'n gyfle i Ganolfan Gwasanaethau'r Gymraeg ymgysylltu ag Adrannau Gwasanaethau Proffesiynol a dod i adnabod cyfleoedd i hyrwyddo defnydd y Gymraeg yn fewnol o fewn rhaglenni gwaith yr adrannau ac hefyd i asesu cydymffurfiaeth â'r Safonau.

Canolfan Gwasanaethau'r Gymraeg

Canolfan Gwasanaethau'r Gymraeg sy'n gyfrifol am gynorthwyo adrannau'r Brifysgol i weithredu Safonau'r Gymraeg, ac maent yn cynnig cyngor i staff er mwyn sicrhau cydymffurfiaeth ar draws y Brifysgol. Mae'r Ganolfan yn cynnwys tîm cyfieithu sy'n darparu gwasanaeth cyfieithu testun a chyfieithu ar y pryd i adrannau'r Brifysgol.

Mae trefniadau cyfieithu ar y pryd mewn cyfarfodydd rhithiol wedi ei sefydlu ers tro, ac mae gan y Brifysgol weithdrefnau penodol o ran cymeradwyo defnyddio Zoom mewn

cyfarfodydd sydd angen gwasanaeth cyfieithu ar y pryd. Golygai hyn ein bod wedi gallu parhau i gynnal y gwasanaeth cyfieithu ar y pryd yn ystod y flwyddyn wrth i ni gynnal mwyafrif ein cyfarfodydd yn rhithiol.

Hyrwyddwyd dathliad **Diwrnod Shwmae Su'mae** ar 15 Hydref 2021 gyda Gwobrau Gŵyl Dewi Aber 2021, a hefyd diwrnod 'Mae gen i hawl' ar 7 Rhagfyr 2021 ar y cyd gyda staff y Coleg Cymraeg ac UMCA.

Yn yr un modd, hyrwyddwyd **Dydd Miwsig Cymru** yn rhithiol ar 4 Chwefror 2022 a gwelwyd Canolfan y Celfyddydau'n gwahodd negeseuon Trydar i enwebu geiriau caneuon Cymraeg i'w gosod ar risiau'r adeilad. Bu Canolfan y Celfyddydau hefyd yn trefnu cyfres o ddiwyddiadau ar lein a oedd yn cynnwys gweithgareddau celfyddydol gwledol yn ogystal â digwyddiadau a pherfformiadau byw.

Cyngor a Chanllawiau i Staff

Mae canllawiau ar gydymffurfio â'r Safonau ynghyd â pholisïau a strategaethau'r Brifysgol o ran hyrwyddo'r Gymraeg ar gael ar dudalen gwe Canolfan Gwasanaethau'r Gymraeg www.aber.ac.uk/cy/cgg/

Mae 14 o ganllawiau wedi'u cyhoeddi ynghyd â chrynodeb o ofynion y Safonau er mwyn cynorthwyo staff y Brifysgol i gydymffurfio.

Rhan allweddol o waith Canolfan Gwasanaethau'r Gymraeg yw darparu cyngor ac arweiniad i adrannau, ac yn ystod y flwyddyn bu aelodau staff yn cynghori ar amrywiaeth eang o ymholiadau ynglŷn â'r Gymraeg. Mae'r gefnogaeth yn cynnwys arweiniad ar Safonau'r Gymraeg yn ogystal â thrafod ac adnabod cyfleoedd i ddatblygu'r defnydd o'r Gymraeg o fewn adrannau.

Mae'r Ganolfan yn cydweithio'n agos gyda Thîm Dysgu Cymraeg Ceredigion, Powys a Sir Gaerfyrddin ac yn cwrdd yn reolaidd er mwyn cynllunio darpariaeth a chefnogi staff i ddatblygu eu sgiliau Cymraeg.

Yn ystod 2021-22, trefnwyd cyfres o sesiynau hyfforddiant i staff ar ofynion Safonau'r Gymraeg (gweler tud.5)

Grŵp Gweithredol y Gymraeg

Yn ystod y flwyddyn academiaidd, cynhaliwyd tri cyfarfod o Grŵp Gweithredol y Gymraeg (Hydref 2021, Mawrth 2022 a Mehefin 2022).

Grŵp Gweithredol y Gymraeg sy'n arwain ac yn monitro Strategaethau a Pholisïau hybu'r Gymraeg y Brifysgol, ac yn adrodd am gydymffurfiaeth â'r Safonau ar draws y Brifysgol gan ddatblygu hyfforddiant a chyngor addas.

Yn ystod y flwyddyn derbyniodd Gweithrediaeth y Brifysgol sawl adroddiad ar

weithgaredd y Grŵp. Mae Dirprwy Is-Ganghellor â gofal am y ddarpariaeth academaidd Cymraeg yn diweddarau'r Grŵp am y gwaith a wneir gan y Pwyllgor Astudiaethau Cyfrwng Cymraeg mewn perthynas â darpariaeth academaidd cyfrwng Cymraeg y Brifysgol.

Safonau Polisi

Mae'r trefniadau o ran ystyried effaith penderfyniadau polisi ar y Gymraeg wedi eu sefydlu ac yn parhau. Mae gan y Brifysgol ffurflen [Asesiad Ardrawiad Iaith](#) sydd ar wefan Canolfan Gwasanaethau'r Gymraeg ac ar dudalen cydraddoldeb gwefan Adnoddau Dynol. Mae Blaenddalen adroddiadau pwyllgor y Brifysgol yn cynnwys cwestiwn o ran goblygiadau ar gyfer Safonau'r Gymraeg a disgwylir cwblhau asesiad ardrawiad effaith os adnabu goblygiadau.

Mae [canllaw](#) ar gyfer asesu penderfyniadau polisi ar y Gymraeg yn cynnwys cymorth i ddiffinio penderfyniad polisi, cyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg a sut i beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Datblygu neu Addasu darpariaeth Academaidd

Bu Pwyllgor Astudiaethau Cyfrwng Cymraeg yn cyfarfod tair gwaith yn ystod y flwyddyn academaidd (Rhagfyr 2021, Chwefror 2022, Mai 2022). Yn un o is-bwyllgorau'r Bwrdd Academaidd, cadeirir y pwyllgor gan y Dirprwy Is-ganghellor gyda gofal am y ddarpariaeth academaidd Cymraeg, ac mae aelodau'r pwyllgor yn cynnwys yr Is-Ddeoniaid cysylltiol gyda gofal am y Gymraeg, Swyddog Cangen PA o'r Coleg Cymraeg Cenedlaethol, Rheolwr Gwasanaethau'r Gymraeg, aelod o'r tîm marchnata, aelod o dîm Gwasanaethau Gwybodaeth, y Gofrestrfa Academaidd, a llywydd UMCA. Yn unol â gofynion Safon 104, mae gweithdrefn clir wedi ei sefydlu er mwyn ystyried yr effaith ar gyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg, ac i beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r iaith Saesneg gydag unrhyw gynigion i newid y ddarpariaeth academaidd.

Polisi Defnydd Mewnol o'r Gymraeg

Dyma drydedd flwyddyn gweithredu ein [Polisi Defnydd Mewnol o'r Gymraeg](#) sy'n adeiladau ar ymrwymadau ein Cynllun Strategol 2018-2023 *'I'r Ganrif a Hanner Nesaf'* a thraddodiad y Brifysgol o gefnogi dwyieithrwydd yn y gweithle. Mae'r polisi yn nodi ymrwymadau'r Brifysgol o ran gweithredu'n ddwyieithog a chefnogi staff i ddefnyddio'r Gymraeg yn eu gwaith.

Targedau'r Polisi

- **90%** o'r staff sy'n rhugl yn y Gymraeg yn defnyddio'r Gymraeg yn ddyddiol yn y gwaith (B2-C2).
- **50%** o'r staff sy'n dysgu'r iaith neu nad ydynt yn ystyried eu hunain yn rhugl (A1-B1) yn defnyddio'r Gymraeg yn ddyddiol yn y gwaith.
- **50%** o weithlu Gwasanaethau Proffesiynol y Brifysgol yn medru'r Gymraeg (ar Lefel B1-C2) erbyn 2029.

Cynhelir arolygon defnydd iaith staff bob dwy flynedd. Gweler ganlyniadau arolwg Hydref 2021 ar **dudalen 3** uchod.

Ar 31 Gorffennaf 2022 roedd gan **39.3%** (429/1092) o weithlu Gwasanaethau Proffesiynol sgiliau Cymraeg ar Lefel B1-C2. Noder fod y ffigwr hwn yn cynrychioli unigolion nid contractau, ac mae'r ganran yn cynrychioli'r staff sydd wedi nodi eu sgiliau iaith ar Pobl Aber yn unig (85.8% o staff Gwasanaethau Proffesiynol)

Mae Grŵp Gweithredol y Gymraeg yn derbyn adroddiad ym mhob cyfarfod yn diweddar ar Strategaeth Sgiliau Dwyieithog y Brifysgol. Mae'r adroddiadau yn cynnwys y data canlynol:

- (a) Gwybodaeth am ofynion ieithyddol pob swydd a hysbysebwyd.
- (b) Crynodeb o lefelau sgiliau iaith y penodiadau
- (c) Canran y Gweithlu (Gwasanaethau Proffesiynol) â sgiliau Cymraeg ar lefel B1 neu uwch.
- (ch) Gwybodaeth am y nifer o staff ar gyrsiau Cymraeg.

Swyddi

Hysbysebwyd **653** o swyddi gan Brifysgol Aberystwyth rhwng 1 Awst 2021 a 31 Gorffennaf 2022 (ac eithrio swyddi *AberYmlaen* a *GwaithAber*).

Categori	Nifer	%
<u>Sgiliau yn y Gymraeg yn hanfodol.</u> <i>Swyddi â sgiliau Cymraeg (llafar) yn hanfodol ar lefel A1 neu uwch.</i>	204	31.2%
<u>Sgiliau yn y Gymraeg yn ddymunol.</u> <i>Swyddi â'r Gymraeg (llafar) yn ddymunol ar lefel A1 neu uwch (os nad oedd sgiliau Cymraeg yn hanfodol – Swyddi A0)</i>	432	66.2%
<u>Swyddi lle nad oedd sgiliau yn y Gymraeg yn angenrheidiol.</u> <i>Swyddi lle nad oedd sgiliau Cymraeg yn hanfodol (A0). Mae'r gallu i ddeall natur ddwyieithog y Brifysgol ac ymwybyddiaeth o'r trefniadau sydd mewn lle i gefnogi gweithio yn ddwyieithog, yn ofyniad hanfodol ar holl swyddi A0 sydd heb ofyniad ieithyddol.</i>	449	68.8%
<u>Swyddi lle bod angen dysgu sgiliau yn y Gymraeg pan benodir i'r swydd.</u> <i>Nid yw'r data ar gael ar gyfer y cyfnod dan sylw yn sgil newidiadau Rheoliadau Diogelu Data. Byddid yn ceisio canfod dull newydd i gasglu'r data ar gyfer y cyfnod adrodd nesaf.</i>	-	-

Asesir pob swydd ar gyfer gofynion iaith drwy system *E-Recruiter* a chaiff pob un asesiad ei wirio gan Ganolfan Gwasanaethau'r Gymraeg yn unol â Strategaeth Sgiliau Dwyieithog y Brifysgol a gofynion Safon 145.

Hysbysebwr pob swydd yn ddwyieithog ac mae pob swydd yn nodi un ai bod lefel penodol o'r Gymraeg yn sgil hanfodol neu ddymunol (A1-C2), neu fe ofynnir am ymwybyddiaeth o natur ddwyieithog y Brifysgol pan nad yw'r gallu i ddefnyddio'r Gymraeg yn ofyniad hanfodol (A0).

Cwynion

Derbyniwyd 2 cwyn mewn perthynas â Safonau'r Gymraeg yn ystod y cyfnod adrodd.

Dosbarth o Safonau	Cwynion a dderbyniwyd yn uniongyrchol
Safonau Cyflenwi Gwasanaethau	2
Safonau Llundio Polisi	0
Safonau Gweithredu	0

Roedd y cwynion dderbyniwyd yn ymwneud â'r wefan i uwchraddedigion ac arwydd ar y campws. Ceir fanylion ynglŷn â gweithdrefn gwyno'r Brifysgol o ran Safonau'r Gymraeg ar ein [gwefan](#)

Sgiliau Cymraeg y Gweithlu

Ar 31 Gorffennaf 2022 dadansoddwyd gwybodaeth am sgiliau iaith yr holl staff sydd â'u manylion wedi eu diweddarau. Defnyddir Fframwaith cyfeirio Cyffredin Ewrop (CEFR) ar gyfer y lefelau – Gweler **atodiad 1**.

Nifer y Staff â Sgiliau Cymraeg (31 Gorffennaf 2022)				
Lefel	Nifer Llafar	% Llafar	Nifer Ysgrifenedig	% Ysgrifenedig
A0	617	30.88%	788	39.44%
A1	345	17.27%	278	13.91%
A2	146	7.31%	88	4.40%
B1	133	6.66%	138	6.91%
B2	150	7.51%	165	8.26%
C1	94	4.70%	72	3.60%
C2	247	12.36%	188	9.41%
Heb gofnodi	266	13.31%	281	14.06%
Cyfanswm	1998	100.00%	1998	100.00%

Hyfforddiant (Safon 135)

Cyrsiau Iechyd a Diogelwch

Ni gynhaliwyd hyfforddiant Iechyd a Diogelwch cyfrwng Cymraeg yn ystod y flwyddyn.

Cyrsiau Hyfforddiant eraill

Yn ystod y cyfnod dan sylw, ni ddarparwyd hyfforddiant yn Gymraeg neu'n Saesneg yn y meysydd isod.

- Recriwtio a Chyfweld
- Gweithdrefnau cwyno a disgyblu;
- Delio â'r cyhoedd

Ni gyflwynwyd cyrsiau Rheoli Perfformiad cyfrwng Cymraeg yn ystod y flwyddyn. Bydd sawl cwrs yn y maes rheoli perfformiad cyfrwng Cymraeg ar y gweill yn ystod 2022-23.

Tu hwnt i'r meysydd uchod, mae staff hefyd yn cwblhau'r cyrsiau hyfforddiant canlynol sydd ar gael yn Gymraeg ac yn Saesneg.

Cwrs	Nifer a gwblhaodd yr hyfforddiant yn Gymraeg
Diogelu Data (GDPR)	38
Diogelu Gwybodaeth	40
Rhagfarn Ddiarwybod	7
Amrywiaeth yn y Gweithle	7
Ymwybyddiaeth Dyletswydd Prevent	7

Hyfforddiant Dysgu Cymraeg

Gweler disgrifiadau'r lefelau Dysgu Cymraeg yn **atodiad 2**.

Cyrsiau 'Cymraeg Gwaith' 2021-22

Ariannir Cynllun Cymraeg Gwaith drwy'r Coleg Cymraeg Cenedlaethol o dan nawdd y Ganolfan Dysgu Cymraeg Genedlaethol, rhwng dechrau Ebrill a diwedd Mawrth. Nod y cynllun yw gwella sgiliau Cymraeg yn y gweithle, gyda phwyslais penodol ar gymhwyso'r hyn a ddysgir yn y gweithle, boed swyddi academiaidd neu wasanaethau proffesiynol.

Roedd gofyn i'r staff gwblhau 120 awr y flwyddyn o ddysgu, er mwyn cwblhau lefel, drwy gyfuniad o gyrsgiau wythnosol (2 awr yr wythnos fel arfer), sesiynau cefnogi un i un gan diwtor, astudio annibynnol a mynychu cyrsiau undydd). Yn rhan o'r cynllun cynigir mentor (aelod arall o staff sy'n siarad Cymraeg o fewn y Brifysgol) i gefnogi'r dysgu.

Cwrs 'Cymraeg Gwaith'	Nifer y staff a gwblhaodd y cwrs
Mynediad 1 + 2 Hunan-Astudio	8 (+ 5 wedi cwblhau Mynediad 1)
Mynediad 2	9
Sylfaen 1	11
Sylfaen 2	7
Canolradd 2	8
Uwch 2	6
Cyfanswm	54

Yn 2021-22, trefnwyd cyrsiau 1 awr dros 30 wythnos ar gyfer staff **Gwasanaethau Gwybodaeth** ac **Adnoddau Dynol**. Roedd 2 aelod o staff ar y cwrs Canolradd 1, 5 ar y cwrs Sylfaen 1 ac 8 ar y cwrs Mynediad 1. Cynhaliwyd cwrs gweithle dwys 15 awr dros 5 diwrnod ar gyfer 6 o staff y Gofrestrfa Academaidd ym mis Medi 2021.

Cwrs Blasu i Fyfirwyr y Brifysgol

Trefnwyd cwrs blasu i fyfirwyr y Brifysgol rhwng diwedd Tachwedd 2021 a mis Mehefin 2022 a chofrestrodd 10 o fyfirwyr ar y cwrs er nad oedd pawb wedi gallu ei gwblhau. Bwriedir cynnig y cwrs ar lefel Mynediad yn 2022/23

Cyrsiau Cymraeg yn y Gymuned

Mynychodd nifer o staff y dosbarthiadau yn y gymuned hefyd fel a ganlyn:

Lefel	Nifer wedi cwblhau cyrsiau
Mynediad	20
Sylfaen	10
Canolradd	7
Uwch	4
Hyfedredd	6
Cyfanswm	47

Manylion Cyswllt

Dylan Hughes

Rheolwr Gwasanaethau'r Gymraeg

Lowri Angharad Jones

Swyddog Datblygu Gwasanaethau Cymraeg

Canolfan Gwasanaethau'r Gymraeg

Prifysgol Aberystwyth,

www.aber.ac.uk/cy/cgg

CanolfanGymraeg@aber.ac.uk

Atodiad 1 - Lefelau Iaith Gymraeg (A0–C2)

Lefel Iaith	Siarad (rhyngweithio a chynhyrchu)	Ysgrifennu
A0	Nid wyf yn medru siarad Cymraeg o gwbl.	Nid wyf yn medru ysgrifennu Cymraeg o gwbl.
A1	<p>Rwy'n gallu :</p> <ul style="list-style-type: none"> • rhyngweithio mewn ffordd syml ar yr amod bod y person arall yn barod i siarad yn araf, ailadrodd neu aralleirio pethau, ynghyd â bod yn barod i'm helpu. • defnyddio ymadroddion a brawddegau syml e.e. cyflwynofy hunan neu berson arall, • gofyn ac ateb cwestiynau cyfarwydd e.e. 'Ble dych chi'n byw?' 	<p>Rwy'n gallu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ysgrifennu neges fer syml ar ffurf e-bost neu nodyn, gan gynnwys yr amser, y dyddiad a'r lleoliad. • llenwi ffurflenni â'm manylion personol, e.e. enw, cyfeiriad a rhif ffôn.
A2	<p>Rwy'n gallu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • siarad mewn iaith syml ar bynciau cyfarwydd. • cymryd rhan mewn sgysia cymdeithasol byr iawn, hyd yn oed er nad ydwyf fi, fel arfer, yn gallu cadw'r sgwrs i fynd ohoni'i hunan. • defnyddio cyfres o ymadroddion i ddisgrifio ac ateb cwestiynau am fy nheulu a phobl eraill, y tywydd. • trosglwyddo cyfarwyddiadau neu negeseuon ffôn syml. 	<p>Rwy'n gallu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ysgrifennu nodiadau syml byr, gan gysylltu brawddegau syml â chysyllteiriau syml fel 'a', 'ond' ac 'oherwydd'. • ysgrifennu llythyr neu e-bost syml iawn, e.e. yn diolch i rywun am wneud rhywbeth.
B1	<p>Rwy'n gallu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • manteisio ar ystod eang o iaith syml i ddelio â'r rhan fwyaf sefyllfaoedd sy'n debygol o godi yn fy ngwaith. • deall ystyr gyffredinol e-byst a llythyrau yn ymwneud â'm maes diddordeb, ynghyd â llythyrau damcaniaethol o fewn cwmpas fy ngwaith. • dechrau sgwrsio'n fyrfyr ar bynciau sy'n gyfarwydd imi, e.e. teulu, diddordebau, gwaith, teithio a digwyddiadau cyfredol. • cynnig cyngor ar faterion syml, i gleientiaid o fewn cwmpasfy ngwaith. • disgrifio profiadau a digwyddiadau, gobeithion ac uchelgeisiau. • rhoi rhesymau ac esboniadau am fy marnau a'm cynlluniau, yn gwta 	<p>Rwy'n gallu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • cymryd nodiadau gweddol gywir mewn cyfarfodydd neu seminarau lle mae'r pwnc yn un cyfarwydd ac yn rhagweladwy. • ysgrifennu llythyrau neu e-byst yn disgrifio digwyddiadau, profiadau ac argraffiadau • ysgrifennu memoranda neu e-byst anffurfiol i gyflwyno gwybodaeth.

Lefel laith	Siarad (rhyngweithio a chynhyrchu)	Ysgrifennu
B2	<p>Rwy'n gallu :</p> <ul style="list-style-type: none"> • gwranddo ar, deall a chyfrannu at drafodaethau mewn cyfarfodydd a seminarau. • cymryd rhan weithredol mewn trafodaethau o fewn cyd-destunau cyfarwydd. • mynegi barn yn glir. • cyflwyno disgrifiadau manwl a chlr ar ystod eang o bynciau yn ymwneud â'm gwaith , • ehangu a chefnogi syniadau â phwyntiau atodol ac enghreifftiau perthnasol. • egluro safbwynt ar bwnc cyfoes gan roi manteision ac anfanteision y gwahanol opsiynau. • rhoi cyflwyniad clir ar bynciau cyfarwydd. 	<p>Rwy'n gallu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ysgrifennu darnau byr o ohebiaeth fusnes, ar ffurf llythyr neu e-bost, ar ystod eang o bynciau sy'n ymwneud â'm gwaith neu fy maes diddordeb, a hynny mewn Cymraeg safonol heb ddefnyddio templed (ond gan ddefnyddio gwirydd sillafu, geiriadur, adnoddau technegol a.y.b. pan fo angen). • cymryd nodiadau neu ysgrifennu adroddiadau, gan drosglwyddo gwybodaeth neu roi rhesymau o blaid neu yn erbyn safbwynt arbennig.
C1	<p>Rwy'n gallu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • mynegi fy hunan yn rhugl ac yn ddigymell. • defnyddio iaith yn hyblyg ac yn effeithiol at ddibenion cymdeithasol a phroffesiynol, gan gyfrannu'n hyderus at gyfarfodydd a chyflwyniadau ar lafar. • ffurfio syniadau a barnau, gan sicrhau bod fy nghyfraniadau'n berthnasol i siaradwyr eraill. • ymateb yn briodol i sefyllfaoedd diwylliannol a chymdeithasol gwahanol. • cyflwyno disgrifiadau clir a manwl o bynciau cymhleth gan gyflwyno is-themâu, gan ddatblygu pwyntiau penodol, ynghyd â chloi'r cyflwyniad â chasgliad priodol. 	<p>Rwy'n gallu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ysgrifennu testunau wedi'u strwythuro'n glir, ynghyd â mynegi safbwyntiau am gyfnod hir. • ysgrifennu esboniadau manwl ar bynciau cymhleth ar ffurf e-bost, llythyr, traethawd neu adroddiad, gan danlinellu'r materion perthnasol. • ysgrifennu gwahanol fathau o destunau mewn arddulliau sy'n briodol i'r gynulleidfa sydd mewn golwg.

<p>C2</p>	<p>Rwy'n gallu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • deall adroddiadau ac erthyglau yr wyf yn dod ar eu traws ynfy ngwaith, gan gynnwys syniadau cymhleth wedi'u mynegi mewn iaith gymhleth. • cymryd rhan yn ddiymdrech mewn trafodaeth. • mynegi fy hunan yn rhugl a chyfleu arlliwiau ystyr yn gywir. • addasu ac ailstrwythuro fy nghyfraniad wrth imi gwrdd ag unrhyw anhawster a wynebir, mor esmwyth fel braidd nad yw pobl eraill yn ymwybodol ohono. • cynghori ar faterion cymhleth, anodd a chynhennus megis materion cyfreithiol neu ariannol, i'r graddau y mae fy ngwybodaeth arbenigol yn ymestyn. • cyflwyno disgrifiadau neu ddadleuon yn dda, yn llyfn ac yn glir, yn y cywair sy'n briodol i'r cyd-destun, ac sydd â strwythur rhesymegol ac effeithiol sy'n helpu i dynnu sylw'r sawl sy'n gwrandao ar y pwyntiau arwyddocaol. 	<p>Rwy'n gallu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • cymryd nodiadau llawn a chywir a pharhau i gymryd rhan mewn cyfarfodydd a seminarau. • ysgrifennu testunau wedi'u strwythuro'n dda ac yn llyfn ac yn y cywair priodol. • ysgrifennu adroddiadau neu erthyglau technegol gymhleth strwythuredig sy'n helpu i dynnu sylw'r sawl sy'n darllen, at y pwyntiau arwyddocaol. • ysgrifennu adolygiadau o weithiau proffesiynol a/neu rai llenyddol.
------------------	--	---

Atodiad 2 – Cysiau Dysgu Cymraeg yng nghyd-destun Lefel Dysgu Fframwaith Cyngor Ewrop

Enw'r Lefel	Disgrifiad	Lefel dysgu Fframwaith Cyngor Ewrop	Isafswm oriau cyswllt a argymhellir
Mynediad	Cysiau ar gyfer dechreuwyr, sy'n cyflwyno geirfa a phatrymau iaith syml ac ymadroddion pob dydd. Mae'r pwyslais ar siarad yr iaith.	A1	120
Sylfaen	Mae'r lefel hon yn adeiladu ar lefel Mynediad ac yn gofyn am rywfaint o brofiad o'r Gymraeg. Mae'r prif bwyslais ar siarad yr iaith, gyda chyfle i drafod pynciau pob dydd fel y teulu a ffrindiau, gwaith a diddordebau.	A2	120
Canolradd	Mae'r lefel hon yn adeiladu ar lefel Sylfaen ac yn addas ar gyfer pobl sy'n gyfarwydd â phrif batrymau'r Gymraeg. Mae cyfle i ddatblygu sgiliau sgwrsio, gydag ychydig mwy o waith ysgrifennu, darllen a gwranddo. Meithrin siaradwyr hyderus wrth drafod materion pob dydd yw'r prif nod.	B1	120
Uwch	Dyma gyfle i ymarfer trafod pynciau a themâu o bob math. Bydd dysgwyr hefydyn datblygu eu sgiliau darllen, ysgrifennu agwranddo. Meithrin siaradwyr hyderus yw'r prif nod.	B2	360*
Gloywi	Mae'r cysiau Hyfedredd, sy'n addas ar gyfer dysgwyr rhugl a siaradwyr iaith gyntaf, yn cael eu teilwra ar gyfer anghenion y dosbarth. Y nod cyffredinol yw datblygu sgiliau presennol y myfyrwyr ymhellach a'u helpu i fagu hyder.		

Canolfan Dysgu Cymraeg Cenedlaethol

<https://learnwelsh.cymru/media/10645/ad-blyn-2020-darllen-spreads.pdf>

* Mae tri cwrs ar lefel Uwch – U1, U2 a U3 (120 awr yr un)